

EURÓPAI UNIÓ

A hónap eseményei az EU bel- és igazságügyi együttműködése terén (július–augusztus)

2011 MÁSODIK FÉLÉVÉBEN LENGYELORSZÁG TÖLTI BE AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁNAK SOROS ELNÖKI TISZTÉT, a lisszaboni szerződés szerinti második trióelnökség első tagjaként, együttműködve Dániával és Ciprussal. A lengyel elnökség belügyi programja több ponton reflektál a magyar elnökség időszakában felvetett kérdésekre. Programjukban azonban a legnagyobb hangsúlyt a keleti partnerség államaival való együttműködés fejlesztése kapja. Magyarországnak is kiemelten fontos a partnerségben részt vevő tagállamokkal való kooperáció, így a terveik megvalósításában jelentős támogatást kaphatnak hazánktól.

A LENGYEL ELNÖKSÉG BELÜGYI PROGRAMJA. A lengyel elnökség természetesen folytatni fogja a stockholmi program végrehajtását. Kiemelt hangsúlyt kap a lengyel elnökség időszakában a kábítószerrel összefüggő bűnözés elleni harc, ennek keretében szeretnének elfogadtatni egy szintetikus drogok elleni európai paktumot. A figyelem középpontjában tehát az újonnan felbukkanó pszichoaktív anyagok elleni küzdelem áll majd, és ehhez kapcsolódóan is szándékoznak a keleti partnerségben részes országokkal való intenzívebb párbeszédre összpontosítani. Azt már hosszú ideje tudjuk, hogy a szintetikus drogok elleni küzdelem a lengyel elnökség egyik fő feladata lesz, ennek fő oka, hogy az utóbbi években az unió szinte minden tagállamában az ilyen típusú anyagok okozzák a legtöbb problémát. A lengyel elnökség emellett értékelni kívánja a 2005–2012-re vonatkozó európai kábítószer-ellenes stratégiát és a 2009–2012-es cselekvési tervet.

A belbiztonsági stratégia végrehajtásának folytatását szintén szívesen vállalták a lengyelek. Az előző trió eredményeire építve, de a keleti partnerség szempontjából releváns elemek beiktatásával halad tovább a megkezdett úton. A korábban a Harmony-projektben¹ kidolgozott keretek alapján előrelépés várható a súlyos és szervezett bűnözés elleni ciklikus uniós politikai folyamat végrehajtásában. A lengyel elnökség támogatni kívánja a keleti partnerségben részes államok rendészeti állományának a Euro East Police által nyújtandó hosszú távú képzési program létrehozását.

¹ A Harmony egy négyéves időszakra vonatkozó, stratégiai és akciótervre épülő prognosztizáló, többfázisú, ciklikusan ismétlődő folyamat (policy cycle), amelynek célja a bűnmegelőzés, bűnmegszakítás.

A magyar elnökség által elért eredményekre építve a lengyel elnökség is folytatni kívánja a bel- és igazságügyi együttműködés és a közös biztonság- és védelempolitika területén végzett tevékenységek közötti jobb összhang kialakítását szolgáló intézményes keretek megteremtését, beleértve a COSI és a PSC együttműködésének fejlesztését. A két terület átfedéseinél az intézkedések közötti átláthatóság, a tervezést és a kivitelezést érintő hatékony információcsera megteremtése elengedhetetlenül szükséges egy koherens európai politika megteremtéséhez.

Az utóbbi egy-két évben az uniós szintű eszközök kialakításával vagy felülvizsgálatával összefüggésben is felerősödött a rendészeti célú információcsera és az adatvédelem megfelelő szintje, valamint az egyének szabadságjogainak tiszteletben tartása közötti, alapjában véve nem feltétlenül szükségszerű konfliktus. A lengyel elnökség hangsúlyozni kívánja a személyes adatok megfelelő szintű védelmét, a jelenlegi helyzet értékelése alapján az ő feladatuk lenne a szükségesség és az arányosság megfelelő szintje igazolásának elérése az egyes vitatott instrumentumok esetében. Ezt a feladatot az Európai Bizottsággal vállalva, sőt inkább a bizottságot kissé ebbe az irányba kényszerítve kell ellátnia, annak érdekében, hogy a tervezetek, valamint a már alkalmazásban lévő eszközök kapcsán az Európai Parlamentnek és a tagállamok többségének is megnyugtató válaszokat adhasson. A lengyel elnökség szerint e nélkül egyes instrumentumokkal kapcsolatban nincs lehetőség a továbblépésre, ilyen például az utas-nyilvántartási adatok rendészeti célú felhasználását célzó európai rendszer felállítására irányuló irányelvjavaslat, illetve az ilyen adatok átadását célzó nemzetközi megállapodások folyamatban lévő újratárgyalása. Folytatják az Európai Unió információmenedzsment stratégiájának végrehajtását, illetve a prűmi határozat végrehajtásának ellenőrzését. Megkezdődik az adatvédelmi irányelv felülvizsgálata és az úgynevezett EU TFTS² kialakításra vonatkozó lehetőségek vizsgálata.

A számítógépes bűnözés elleni harc elemei közül a gyermekpornográfia elleni harc áll a lengyel program középpontjában. A magyar elnökség tágabb perspektívájához képest, amely a számítástechnikai bűnözés elleni harc keretében általánosságban szorgalmazta a hatékonyabb együttműködést, a lengyel rendőrség szakértői által kiküldött kérdőív kifejezetten a gyermekpornográfia elleni harcra koncentrált. Felméri a tagállami kapacitásokat és a tagállamok rendészeti szervei által a jelenség elleni harcban alkalmazott módszereket.

² A terrorizmus finanszírozásának felderítésére szolgáló, pénzügyi üzenetadatok elemzésén alapuló európai rendszer.

A 2001. szeptember 11-i terrortámadás tizedik évfordulóján jó néhány rendezvényre kerül sor. A tragikus esemény áldozataira való emlékezés mellett sor kerül majd a terrorizmus elleni harc terén az elmúlt tíz évben tapasztalható fejlődés elemzésére is, ennek szemináriumok, konferenciák és egyéb szakmai rendezvények adnak majd keretet és alkalmat Európa-szerte. Természetesen a lengyel elnökség is szervez ilyen szemináriumot, amelynek célja a terrorizmus elleni harcban mérőföldkönek számító esemény bekövetkezése utáni szervezeti és szabályozási változások áttekintése, beleértve a tagállamok terrorizmus elleni speciális központjainak bemutatását, a szerepük értékelését. A terrorizmus elleni harc egyéb aspektusai is megjelennek majd az elnökségi periódusukban, ilyen a kiberterrorizmus, illetve a radikalizáció elleni hatékony küzdelem. A Norvégiában lezajló események előtt a lengyel program a szélsőbaloldali extrémizmus és a terrorizmus közötti kapcsolat vizsgálatára összpontosított, a megdőbbséget okozó mélypont után azonban bekerült a programjukba, illetve a kompetens tanácsi formációk napirendjére a szélsőjobboldali extrémizmus elleni hatékonyabb európai fellépés is. A polgári védelmi mechanizmusok kapcsán a kommunikáció javítása és a magyar elnökség által elért eredmények implementálása jelenik meg a legfőbb célként a lengyel elnökség programjában, a célok végrehajtását önálló pénzügyi eszköz szolgálja majd.

Az integrált határellenőrzés és az úgynevezett „smart borders” koncepcióján való további munkálkodás elsőbbséget kap a lengyel elnökség programjában. Az elnökségnek foglalkoznia kell majd a schengeni határ-ellenőrzési kódex módosításával is. 2012-ben a bizottság 370,1 millió eurót allokált a Külső határok alapba, a tagállamok határellenőrzésének javítására és a vízumpolitikai célok megvalósítására. Az alapba juttatott összeg lehívása lehetővé teszi az uniós tagállamok mellett azoknak a schengeni rendszerben részes államoknak a támogatását is, amelyek az utóbbi időszakban jelentős migrációs nyomás alá kerültek.

A lengyel elnökség programja a migráció területén nem hordoz valódi újdonságokat, de valószínűleg nagy feladatok előtt áll.

INFORMÁLIS BELÜGYI TANÁCSULÉS SOPOTBAN. 2011. július 18-án tartották a belügyminiszterek lengyel elnökség alatti első, informális ülését. A miniszterek a lengyel programban meghatározott főbb feladatok megvitatásával foglalkoztak. Hangsúlyos témák voltak a közös európai menekültügyi rendszer 2012 végére történő felállításának esélyei, illetve a schengeni rendszer jövője.

Az európai menekültügyi rendszer öt fontos jogi aktusból állna, ezeket az Európai Parlamenttel közösen kellene elfogadnia a tanácsnak, emellett tartal-

maz olyan kiegészítő kezdeményezéseket, amelyek a tagállamok közötti szolidaritás és a gyakorlati együttműködés szintjének fejlesztését szolgálják. A határidő tartásához azonban intenzívebbé kéne tenni a két uniós intézmény közötti együttműködést, és mindkét félnek jelentős kompromisszumkészséget kell majd mutatnia ahhoz, hogy a kitűzött időpontban megvalósuljanak a közös menekültügyi eljárások, és egységes védelmi státusok legyenek az unió tagállamaiban.

A schengeni rendszer jövője kapcsán a növekvő illegális migrációs nyomás ellenére is egységes a miniszterek álláspontja, e szerint ezt a kiemelkedően fontos alappillért minősülő közösségi vívmányt meg kell őrizni, csupán a szélsőséges helyzetekre kell rendkívüli, de arányos intézkedésekkel reagálni, ezek között legvégső eszközként jöhet esetleg szóba a határellenőrzés ideiglenes visszaállítása. A konkrét feltételrendszer megvitatására hamarosan sor kerül.

A tagállamok egyöntetű támogatásukról biztosították a lengyel elnökség kezdeményezését a szintetikus drogokra vonatkozó európai paktum kidolgozására. Az efféle pszichoaktív anyagokkal való visszaélés elleni hatékony fellépéshez flexibilitásra, a jogi keretek felülvizsgálatára, jobb rendészeti együttműködésre van szükség. A témáról októberben konferenciát is rendeznek Varsóban.

Tekintettel arra, hogy hazánkban is ez a második legnépszerűbb kábítószer, így mi is érintettek vagyunk. Az új szerek mielőbbi listára vétele és a nemzetközi bűnügyi együttműködés jelentősége megkérdőjelezhetetlen. A korai figyelmeztető rendszer jól működik ugyan, a fellépéshez szükséges eljárások lassúsága miatt azonban a meglévő jogi keretek is felülvizsgálatra szorulnak. Lengyelország erre nemzeti szinten már 2010 októberében sort kerített.

Az EU TFTS LÉTREHOZÁSÁNAK LEHETŐSÉGÉT VIZSGÁLÓ BIZOTTSÁGI KÖZLEMÉNY. Amikor a tanács jóváhagyta az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti, az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmusfinanszírozás felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról szóló megállapodás (a továbbiakban: TFTP-megállapodás) megkötését, egyúttal felkérte a bizottságot, hogy a megállapodás hatálybalépésétől (2010. augusztus 1.) számított egy éven belül nyújtsa be az Európai Parlament és a tanács részére „az adatlelivás uniós területen történő jogi és műszaki keretét”. Az Európai Parlament szintén folyamatosan sürgette, hogy dolgozzanak ki a kért

adatok Európa területén való megszerzésének problémájára vonatkozó, fenntartható és jogi szempontból megalapozott, hosszú távú európai megoldást. Ezekre a kérésekre az első formális válaszlépés a bizottság 2011. július 13-án benyújtott közleménye³ a terrorizmus finanszírozásának felderítésére szolgáló európai rendszer létrehozásához rendelkezésre álló lehetőségekről. A közlemény csupán ismerteti a terrorizmus finanszírozásának felderítésére szolgáló rendszer keretében „az adatlekvás uniós területen történő jogi és műszaki keretének” kiépítésére vonatkozó különféle lehetséges opciókat, nem jelöli meg az előnyben részesített lehetőséget, de bemutatja a figyelembe vett szakpolitikai lehetőségek mérlegelése során releváns szempontokat. A bizottság megítélése szerint azonban a hatásvizsgálat alapján történő konkrét javaslatok előterjesztése előtt hasznos lenne további vitákra sort keríteni. A bizottság első körben egyeztetett a tagállami hatóságokkal, az adatvédelmi hatóságokkal, az Europolal és a kijelölt szolgáltatóval. A majdani hatásvizsgálat alapjául szolgáló, 2010 második félévében megrendelt tanulmány végleges eredményei azonban csak ez év végére válnak hozzáférhetővé. Esetleges létrehozása esetén az EU TFTS rendszerre vonatkozó legfőbb követelmény, hogy hatékonyan hozzá kell járulnia az unión belül a terrorizmus és annak finanszírozása ellen folytatott küzdelemhez, illetve hozzá kell járulnia a harmadik országoknak átadott személyes adatok mennyiségének korlátozásához. A rendszernek elő kell írnia az unió területén történő üzemeltetéséhez szükséges adatok feldolgozását az uniós adatvédelmi elvek és jogszabályok tiszteletben tartása mellett.

ISEC PÁLYÁZATI KIÍRÁSOK A BIZOTTSÁG HONLAPJÁN. Az Európai Bizottság honlapján megjelentek a Bűnmegelőzés bűnüldözés pénzügyi program keretében kiírt legújabb pályázatok. Érdemes felkeresni az oldalt, és tanulmányozni a kiírásokat.⁴ A témák sorában az emberkereskedelem elleni hatékonyabb küzdelem és az illegális internethasználat elleni fellépés mellett a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem, a terrorizmus elleni harc különböző aspektusai szerepelnek. Lehet pályázni közös nyomozó csoportok témakörben is.

Összeállította: Szabó Adrienn

³ COM(2011) 429 végleges.

⁴ A részletes pályázati felhívások és a pályázatok előkészítéséhez és benyújtásához szükséges dokumentumok elérhetők: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/isc/call_2011/funding_isec_en.htm